Europski parlament
2024-2029

USVOJENI TEKSTOVI

P10_TA(2025)0130

Izvješća Komisije o Crnoj Gori za 2023. i 2024.

Rezolucija Europskog parlamenta od 18. lipnja 2025. o izvješćima Komisije o Crnoj Gori za 2023. i 2024. (2025/2020(INI))

Europski parlament,,

– uzimajući u obzir Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane[1], koji je stupio na snagu 1. svibnja 2010.,

– uzimajući u obzir zahtjev Crne Gore za članstvo u Europskoj uniji od 15. prosinca 2008.,

– uzimajući u obzir mišljenje Komisije od 9. studenoga 2010. o zahtjevu Crne Gore za članstvo u Europskoj uniji (COM(2010)0670), odluku Europskog vijeća od 16. i 17. prosinca 2010. o dodjeli statusa zemlje kandidatkinje Crnoj Gori te odluku Europskog vijeća od 29. lipnja 2012. o otvaranju pregovora o pristupanju EU-u s Crnom Gorom,

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/1529 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. rujna 2021. o uspostavi Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III)[2],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1449 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o uspostavi Instrumenta za reforme i rast za zapadni Balkan[3],

– uzimajući u obzir zaključke Predsjedništva sa sastanka Europskog vijeća u Solunu od 19. i 20. lipnja 2003.,

---

1 SL L 108, 29.4.2010., str. 3., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2010/224/oj.
2 SL L 330, 20.9.2021., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
3 SL L, 2024/1449, 24.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– uzimajući u obzir izjavu iz Sofije sa sastanka na vrhu EU-a i zemalja zapadnog Balkana od 17. svibnja 2018. te priloženi program prioriteta,

– uzimajući u obzir izjave sa sastanaka na vrhu EU-a i zapadnog Balkana održanih u Bruxellesu 13. prosinca 2023. i 18. prosinca 2024.,

– uzimajući u obzir Berlinski proces pokrenut 28. kolovoza 2014.,

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 6. listopada 2020. naslovljenu „Gospodarski i investicijski plan za zapadni Balkan” (COM(2020)0641),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 8. studenoga 2023. naslovljenu „Politika proširenja EU-a za 2023.” (COM(2023)0690) i priloženi radni dokument službi Komisije naslovljen „Izvješće o Crnoj Gori za 2023.” (SWD(2023)0694),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 8. studenoga 2023. naslovljenu „Novi plan rasta za zapadni Balkan” (COM(2023)0691),

– uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 20. ožujka 2024. o reformama i preispitivanjima politika prije proširenja (COM(2024)0146),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 24. srpnja 2024. naslovljenu „Izvješće o vladavini prava za 2024.” (COM(2024)0800) i priloženi radni dokument službi Komisije naslovljen „Izvješće o vladavini prava za 2024. Stanje vladavine prava u Europskoj uniji. Poglavlje o stanju vladavine prava u Crnoj Gori” (SWD(2024)0829),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 30. listopada 2024. naslovljenu „Politika proširenja EU-a za 2024.” (COM(2024)0690) i priloženi radni dokument službi Komisije naslovljen „Izvješće o Crnoj Gori za 2024.” (SWD(2024)0694),

– uzimajući u obzir Komisijin pregled i ocjene programa gospodarskih reformi Crne Gore od 31. svibnja 2023. i 13. lipnja 2024., zajedničke zaključke ekonomskog i financijskog dijaloga između EU-a i zapadnog Balkana i Turske, koje je Vijeće usvojilo 16. svibnja 2023., te zajedničke zaključke ekonomskog i financijskog dijaloga između EU-a i partnera sa zapadnog Balkana, Turske, Gruzije, Republike Moldove i Ukrajine, koje je Vijeće usvojilo 14. svibnja 2024.,

– uzimajući u obzir međuvladine konferencije o pristupanju između EU-a i Crne Gore od 22. lipnja 2021., 13. prosinca 2021., 29. siječnja 2024., 26. lipnja 2024. i 16. prosinca 2024.,

– uzimajući u obzir 11. sastanak Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje EU-a i Crne Gore održan 14. srpnja 2022.,

– uzimajući u obzir izjavu i preporuke s 22. sjednice Parlamentarnog odbora Europske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje, održane 31. listopada i 1. studenoga 2024.,

– uzimajući u obzir pristupanje Crne Gore NATO-u 5. lipnja 2017.,

– uzimajući u obzir tematsko izvješće br. 01/2022 Europskog revizorskog suda od 10. siječnja 2022. naslovljeno „Potpora EU-a vladavini prava na zapadnom Balkanu: unatoč nastojanjima temeljni problemi ostaju neriješeni”,

– uzimajući u obzir Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija), koju je Crna Gora ratificirala 2013., te preporuke Komisije o rodnoj ravnopravnosti i borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja,

– uzimajući u obzir izvješće o svjetskom indeksu slobode medija koje svake godine objavljuje organizacija Reporteri bez granica,

– uzimajući u obzir podatke Agencije UN-a za izbjeglice (UNHCR) iz travnja 2025. o stanju izbjeglica iz Ukrajine,

– uzimajući u obzir svoju preporuku Vijeću, Komisiji i potpredsjedniku Komisije / visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 23. studenoga 2022. o novoj strategiji EU-a za proširenje[1],

– uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Crnoj Gori,

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 29. veljače 2024. o produbljenju integracije EU-a s obzirom na buduće proširenje[2],

– uzimajući u obzir članak 55. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za vanjske poslove (A10-0093/2025),

A. budući da je proširenje glavni instrument vanjske politike EU-a te strateško geopolitičko ulaganje u mir, stabilnost, sigurnost i blagostanje;

B. budući da je novi zamah proširenja izazvan promjenjivom geopolitičkom stvarnošću i zahtjevima nekoliko zemalja Istočnog partnerstva za članstvo u Europskoj uniji potaknuo EU da ubrza napore za ispunjenje dugoočekivanih obećanja zapadnom Balkanu; budući da je Europska unija budućnost zemalja zapadnog Balkana;

---

1 SL C 167, 11.5.2023., str. 105.
2 SL C, C/2024/6746, 26.11.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.

C. budući da se svaka zemlja ocjenjuje na temelju vlastitih zasluga u ispunjavanju Kopenhaških kriterija, uključujući potpuno poštovanje demokracije, vladavine prava, dobrog upravljanja, temeljnih vrijednosti EU-a te usklađenosti s vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a; budući da raspored i napredak u procesu pristupanja ovise o provedbi potrebnih reformi u području „temeljnih pitanja”;

D. budući da je Crna Gora ostvarila najveći napredak u procesu pristupanja, odnosno otvorila je sva 33 poglavlja pravne stečevine EU-a i privremeno ih zatvorila šest, te da za to ima veliku potporu javnosti;

E. budući da je EU najveći trgovinski partner Crne Gore te najveći investitor i pružatelj financijske pomoći toj zemlji;

F. budući da je Crna Gora izložena zlonamjernom stranom utjecaju, kampanjama dezinformiranja i drugim oblicima utjecaja, uključujući upletanje u izbore, strategije hibridnog ratovanja i nepovoljna ulaganja aktera izvan EU-a, posebno Rusije i Kine, koji pokušavaju utjecati na politički, gospodarski i strateški smjer Crne Gore te ugroziti demokratske procese i integritet medija, čime se ugrožavaju izgledi te zemlje za pristupanje Europskoj uniji;

G. budući da je 8. lipnja 2024. u Beogradu održan „Svesrpski sabor” uz sudjelovanje visokopozicioniranih parlamentaraca pod sloganom „Jedan narod, jedan sabor”;

Predanost pristupanju EU-u

1. svjestan je snažne predanosti Crne Gore pristupanju Europskoj uniji i ponovno iskazuje punu potporu budućem članstvu te zemlje u EU-u; pozdravlja vodeći regionalni položaj Crne Gore u procesu pristupanja Uniji te golemu potporu građana Crne Gore i većine političkih aktera pristupanju EU-u 2028.;

2. pozdravlja pozitivan napredak Crne Gore u provedbi reformi i mjera povezanih s EU-om zahvaljujući ambicioznim rokovima te poziva na zajedničke napore političkih aktera, civilnog društva i građana; pohvaljuje Crnu Goru za ispunjavanje privremenih mjerila za poglavlja 23. i 24., o kojima i dalje ovisi opći tempo pregovora, te za dobivanje pozitivne ocjene u Izvješću o procjeni privremenih mjerila; pozdravlja zatvaranje još triju pregovaračkih poglavlja, kojih je sada ukupno zatvoreno šest;

3. potiče sve političke aktere da ostanu fokusirani na europsku integraciju i potrebne reforme; naglašava da je za brzo i učinkovitije zatvaranje preostalih poglavlja 2025., kako bi Crna Gora ispunila svoje ambiciozne rokove, potrebna politička stabilnost, predanost i konstruktivan angažman u izgradnji konsenzusa svih političkih stranaka; naglašava da se donesene reforme moraju učinkovito i

dosljedno provoditi kako bi se osigurao stvaran napredak i potpuna usklađenost sa zakonodavstvom EU-a; poziva na bolje funkcioniranje državnih institucija i koordinaciju među njima kako bi se postigla politička stabilnost i poticao znatan napredak Crne Gore u provedbi ključnih reformi povezanih s EU-om, posebno u izbornim i pravosudnim reformama te u borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije;

4. naglašava da bi vjerodostojnost EU-a, uključujući njegovu politiku proširenja u cjelini, bila ugrožena kada konkretan napredak koji su postigle određene zemlje zapadnog Balkana ne bi doveo do jasnog napretka na putu pristupanja Europskoj uniji;

5. pozdravlja kontinuirano i potpuno usklađivanje Crne Gore sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom (ZVSP) EU-a, uključujući Unijine mjere ograničavanja, među ostalim mjere koje se odnose na rusku ratnu agresiju na Ukrajinu te mjere usmjerene protiv kibernetičkih napada, kao i njezinu potporu međunarodnom poretku utemeljenom na pravilima na razini Ujedinjenih naroda; potiče Crnu Goru da ojača provedbu mjera ograničavanja i spriječi njihovo zaobilaženje te da zaplijeni imovinu sankcioniranih osoba; poziva sve predstavnike vlade da poštuju i promiču usklađivanje sa ZVSP-om i vrijednostima EU-a te da se suzdrže od svih aktivnosti koje bi mogle ugroziti strateški put Crne Gore prema članstvu u Uniji i njezinu suverenost; u tom je kontekstu vrlo zabrinut zbog izjava visokih javnih dužnosnika kojima podupiru predsjednika entiteta Republike Srpske Milorada Dodika, koji podriva suverenitet i teritorijalnu cjelovitost Bosne i Hercegovine; žali zbog sudjelovanja visokopozicioniranih parlamentaraca iz Crne Gore na Svesrpskom saboru u Beogradu te zbog njihove potpore deklaraciji usvojenoj tom prilikom kojom se podriva suverenitet Crne Gore, Bosne i Hercegovine te Kosova;

6. naglašava stratešku važnost članstva Crne Gore u NATO-u te pozdravlja njezino aktivno sudjelovanje u misijama i operacijama zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a, kao što je operacija pomorskih snaga EU-a Atalanta, te u NATO-ovim i drugim međunarodnim i multilateralnim misijama; pozdravlja odluku Vijeća za obranu i sigurnost Crne Gore o odobrenju sudjelovanja crnogorskih oružanih snaga u misiji EU-a za vojnu pomoć za potporu Ukrajini i u NATO-ovoj sigurnosnoj pomoći i osposobljavanju za Ukrajinu te poziva Skupštinu Crne Gore da usvoji te odluke, čime bi se pojačala predanost zemlje kolektivnoj sigurnosti;

7. pohvaljuje Crnu Goru za humanitarnu i materijalnu potporu Ukrajini te za produljenje mehanizma privremene zaštite, kojim se osobama koje bježe iz Ukrajine daje pravo boravka u Crnoj Gori na godinu dana; podsjeća da je Crna Gora među zemljama zapadnog Balkana koje su primile najveći broj ukrajinskih izbjeglica, pri čemu je prema

statističkim podacima UNHCR-a do 31. siječnja 2025. u Crnoj Gori registrirano više od 18 800 izbjeglica iz Ukrajine;

8. i dalje je ozbiljno zabrinut zbog zlonamjernog vanjskog upletanja, pokušaja destabilizacije, kibernetičkih napada, hibridnih prijetnji i kampanja dezinformiranja, među ostalim pokušaja utjecanja na političke procese i javno mnijenje, koje provode akteri iz trećih zemalja, kojima se diskreditira Europska unija i podriva napredak Crne Gore u procesu pristupanja; potiče Crnu Goru da donese protumjere uz snažniju suradnju s EU-om i NATO-om te u obliku povećane regionalne suradnje među zemljama zapadnog Balkana; napominje da se vjerske institucije mogu koristiti kao sredstvo vanjskog utjecaja i osuđuje svako neopravdano upletanje Srpske pravoslavne crkve u tom pogledu; ponovno ističe važnost izgradnje kapaciteta za otpornost na vanjske manipulacije informacijama i upletanje, među ostalim većim nadzorom medijskog prostora, kampanjama za podizanje razine osviještenosti javnosti i programima medijske pismenosti; preporučuje Crnoj Gori da osnuje posebnu radnu skupinu za hibridne prijetnje;

9. potiče Komisiju, Europsku službu za vanjsko djelovanje (ESVD), Delegaciju EU-a u Crnoj Gori i crnogorske vlasti da pojačaju stratešku komunikaciju s crnogorskim građanima o koristima procesa proširenja i članstva u Uniji te o konkretnim pristupnim kriterijima koje Crna Gora još treba ispuniti za usklađivanje sa zahtjevima EU-a; nadalje, potiče ih da poboljšaju vidljivost Europske unije u toj zemlji, među ostalim u pogledu projekata koje EU financira; poziva na to da se praćenje koje provodi StratCom proširi kako bi se usredotočilo na prekogranične prijetnje dezinformacijama u zemljama zapadnog Balkana i susjednim zemljama; traži od Komisije da dodatno podrži napore ESVD-a i Radne skupine za zapadni Balkan kako bi proširile svoje aktivnosti informiranja povećanjem vidljivosti u lokalnim medijima, izvješćima o provjeri činjenica i partnerstvom s organizacijama civilnog društva radi učinkovitijeg suzbijanja lažnih diskursa;

10. pozdravlja ponovni angažman Skupštine Crne Gore u Parlamentarnom odboru za stabilizaciju i pridruživanje;

Demokracija i vladavina prava

11. svjestan je da Skupština Crne Gore ima ključnu ulogu u procesu pristupanja, posebno u pogledu donošenja zakonodavstva povezanog s pristupanjem, te u tom pogledu naglašava važnost parlamentarne suradnje; ponovno ističe spremnost Europskog parlamenta da iskoristi svoje političke i tehničke resurse za unapređenje programa reformi povezanih s EU-om, među ostalim putem aktivnosti za potporu demokraciji; sa zabrinutošću prima na znanje ponovnu pojavu napetosti i etničke polarizacije, što usporava proces reformi; poziva na konstruktivan dijalog i postizanje konsenzusa na cijelom

političkom spektru, pri čemu prednost treba dati kvaliteti zakonodavstva, te snažno potiče na pronalaženje rješenja u okviru parlamentarnog dijaloga; poziva na to da se spriječi da se identitetskom politikom pozornost ne preusmjeri s programa EU-a ili ne uvedu napetosti u odnose sa susjedima kako bi se osiguralo da Crna Gora jasno ostane na putu prema Europskoj uniji; pozdravlja dogovor između crnogorskog premijera i oporbenih čelnika da se zatraži mišljenje Venecijanske komisije o prestanku mandata sutkinje Ustavnog suda Dragane Đuranović i povratku oporbe u Skupštinu;

12. izražava zabrinutost zbog pokušaja izmjene Zakona o crnogorskom državljanstvu u Skupštini Crne Gore, što bi moglo imati ozbiljne i dugotrajne posljedice za postupke donošenja odluka u zemlji i nacionalni identitet, naglašavajući pritom da sve rasprave o identitetskoj politici treba rješavati vrlo oprezno kako bi se izbjegla daljnja polarizacija te da treba težiti širokom društvenom konsenzusu; potiče crnogorske vlasti da se savjetuju s EU-om i s njim koordiniraju sve eventualne izmjene zakona o državljanstvu te ističe važnost postizanja konsenzusa o svim pitanjima koja se tiču te teme od ključne važnosti za identitet i neovisnost Crne Gore;

13. snažno potiče Skupštinu Crne Gore da održava uključiva i transparentna javna savjetovanja te redovitu i smislenu komunikaciju s civilnim društvom o donošenju odluka, od rane faze zakonodavnog postupka, posebno za ključno zakonodavstvo u procesu reformi povezanih s EU-om; potiče aktivniju ulogu Ženskog kluba crnogorske Skupštine;

14. poziva Crnu Goru da u potpunosti uskladi svoj izborni pravni okvir sa standardima EU-a, posebno u pogledu usklađivanja izbornog zakonodavstva, ograničenja prava glasa i kandidature, transparentnosti, mehanizama rješavanja sporova i nadzora kampanja i medija te financiranja političkih stranaka i izbornih kampanja, te je poziva da provede preporuke OESS-ovog Ureda za demokratske institucije i ljudska prava[1]; potiče Crnu Goru da usklađivanjem relevantnog zakonodavstva sa standardima EU-a poveća transparentnost i nadzor nad potrošnjom političkih stranaka i da spriječi zlouporabu državnih sredstava te da poboljša provedbu pravila o financiranju trećih strana i pooštri sankcije za njihovo kršenje; u tom pogledu ističe ulogu Agencije za sprečavanje korupcije i poziva na pojačanu suradnju između te agencije i financijsko-obavještajnih tijela kako bi se otkrio i spriječio strani utjecaj u političkim kampanjama; nadalje, poziva Crnu Goru da provede preporuke Odbora UN-a za uklanjanje diskriminacije žena (CEDAW) o rodnom paritetu na izbornim listama;

15. ponovno poziva crnogorske vlasti da na nacionalnoj razini uvedu održavanje općinskih izbora na isti dan, kako je predviđeno Zakonom

---

1 https://www.osce.org/odihr/elections/montenegro.

o lokalnoj samoupravi, kako bi se poboljšala učinkovitost upravljanja, smanjile političke napetosti te pojačala stabilnost i djelotvornost općinskih i državnih institucija; podsjeća da je, u skladu s obvezama Crne Gore iz njezina programa reformi, ostvarivanje te reforme uvjet za buduće isplate sredstava u okviru Instrumenta za reforme i rast te bi njezina provedba trebala biti prioritet; pozdravlja činjenicu da su 2022. izbori u 14 općina održani istoga dana; poziva na uspostavu čvrstog zakonodavnog okvira u tom pogledu; zabrinut je zbog nepravilnosti u izbornom postupku u općini Šavnik;

16. poziva crnogorske vlasti da donesu zakon o vladi kojim bi se omogućio bolji okvir upravljanja i optimizacija javne uprave;

17. naglašava važnost profesionalne, transparentne i nepolitične javne službe koja se temelji na zaslugama; poziva Crnu Goru da izmijeni i provede relevantno zakonodavstvo kako bi se osigurao okvir za profesionalizaciju, optimizaciju i racionalizaciju državne uprave, uključujući postupovne zaštitne mjere protiv politički motiviranih odluka o imenovanjima i razrješenjima, te visoki standardi za upravljačke položaje; žali zbog nedostatka znatnog napretka u donošenju i učinkovitoj provedbi takvog zakonodavstva te ističe da zbog toga zapošljavanje u javnoj službi i dalje podliježe političkom utjecaju;

18. pozdravlja uključivanje Crne Gore u Izvješće Komisije o vladavini prava za 2024.; sa zabrinutošću prima na znanje utvrđene nedostatke, uključujući imenovanja sudaca i neovisnost ureda tužitelja;

19. pozdravlja napredak postignut u provedbi ključnih pravosudnih reformi, donošenju novog strateškog okvira i dovršetku dugo iščekivanih imenovanja sudaca; poziva Crnu Goru da popuni preostala sudačka radna mjesta na visokoj razini;

20. potiče Crnu Goru da svoj pravni okvir, uključujući ustav, a posebno sastav i postupak donošenja odluka Sudbenog vijeća, dodatno uskladi sa zakonima i standardima EU-a o neovisnosti, odgovornosti, nepristranosti, integritetu i profesionalnosti pravosuđa, te da dodatno depolitizira imenovanja radi veće neovisnosti, da provede preostale međunarodne preporuke i utvrdi kriterije za umirovljenje sudaca i tužitelja u skladu s europskim standardima i potpuno u skladu s Ustavom; žali zbog broja neriješenih predmeta i poziva Crnu Goru da poduzme mjere za smanjenje trajanja sudskih postupaka, posebno u slučajevima teškog i organiziranog kriminala, a osobito pranja novca; preporučuje Crnoj Gori da donese izmjene Ustava u zadnjoj fazi pregovora o svom pristupanju Europskoj uniji;

21. prima na znanje korake poduzete u borbi protiv korupcije, uključujući nove zakone i odredbe o zaštiti zviždača, osnivanje novog Nacionalnog vijeća za borbu protiv korupcije i novu Strategiju za

borbu protiv korupcije za razdoblje 2024. – 2028.; potiče Crnu Goru da se dodatno uskladi s pravnom stečevinom EU-a i standardima EU-a te da razmotri preporuke Komisije, Venecijanske komisije i Skupine država protiv korupcije (GRECO); potiče crnogorske vlasti da se i dalje angažiraju na uklanjanju postojećih nedostataka u rješavanju slučajeva organiziranog kriminala te oduzimanju i zapljeni imovine stečene kaznenim djelima;

22. potiče Crnu Goru da pojača svoj kaznenopravni odgovor na korupciju na visokoj razini, uključujući jačanjem učinkovite provedbe postojećeg kaznenog zakonodavstva i izricanjem učinkovitih i odvraćajućih kazni, te da stvori uvjete kako bi pravosudne institucije i neovisna tijela koja se bave korupcijom mogli učinkovito funkcionirati bez političkog utjecaja;

23. prima na znanje rad Agencije za sprečavanje korupcije i poziva na to da joj se osiguraju dostatna financijska sredstva te da se depolitizira; očekuje od te Agencije da ostvari konkretne rezultate i djeluje neselektivno kako bi ojačala svoj integritet i učvrstila svoje ovlasti pri učinkovitom izvršavanju svojih nadležnosti; poziva na snažniji okvir za sprečavanje korupcije;

24. potiče Crnu Goru da svoje zakonodavstvo o oružju uskladi s pravom EU-a i međunarodnim standardima, posebno u pogledu tehničkih standarda za označivanje vatrenog oružja, postupaka onesposobljavanja i propisa za oružje za uzbunjivanje i signalizaciju, te da uspostavi standardizirani i učinkovit sustav prikupljanja podataka i izvješćivanja o vatrenom oružju; zgrožen je zbog tragične masovne pucnjave u Cetinju te izražava sućut obiteljima žrtava; izražava zabrinutost zbog iskorištavanja te tragedije za širenje dezinformacija i etničku polarizaciju; potiče Crnu Goru da ojača svoju komunikaciju u kriznim situacijama kako bi se suzbile dezinformacije i osiguralo odgovorno medijsko izvješćivanje nakon nasilnih incidenata; poziva na poduzimanje sustavnih mjera u području sigurnosti, mentalne dobrobiti i institucionalne transparentnosti te u području građanskog obrazovanja i javne svijesti, informativnih i obrazovnih inicijativa, o opasnostima i rizicima vatrenog oružja, u skladu s očekivanjima građana i društvenim potrebama;

25. poziva Crnu Goru da svoju viznu politiku hitno i u potpunosti uskladi s viznom politikom EU-a, posebno u pogledu zemalja koje za Uniju predstavljaju rizik od nezakonitih migracija ili sigurnosni rizik; izražava zabrinutost zbog toga što su, suprotno očekivanjima, bezviznom režimu dodane još dvije zemlje te što se bezvizni režim i dalje odnosi na vlasnike ruskih i bjeloruskih putovnica; napominje da je usklađivanje vizne politike predviđeno i programom reformi Crne Gore u okviru Instrumenta za reforme i rast;

26. pozdravlja aktualnu suradnju Crne Gore s Agencijom za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex), Europolom, Eurojustom i

Agencijom Europske unije za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL) te napominje važnost te suradnje u borbi protiv prekograničnog kriminala, uključujući trgovinu oružjem, drogom i ljudima, te u borbi protiv terorizma i ekstremizma; pozdravlja stupanje na snagu poboljšanog sporazuma o operativnoj suradnji u upravljanju granicama s Frontexom 1. srpnja 2023. te potiče daljnju suradnju između Crne Gore i Frontexa kako bi se ojačalo upravljanje granicama, pružila potpora u postupcima azila, borilo protiv krijumčarenja i poboljšao ponovni prihvat;

Temeljne slobode i ljudska prava

27. žali zbog toga što se najranjivije skupine u društvu i dalje suočavaju s diskriminacijom; poziva Crnu Goru da donese novi zakon o suzbijanju diskriminacije i relevantne strategije s pomoću uključivog, transparentnog i smislenog procesa u koji su aktivno uključene najpogođenije osobe kako bi se poboljšao pristup pravima za ranjive skupine; ističe da je poštovanje prava svih nacionalnih manjina sastavni dio pravne stečevine EU-a; poziva na snažniju provedbu kako bi se osiguralo jednako postupanje prema svim etničkim, vjerskim, nacionalnim i socijalnim skupinama te kako bi im se zajamčila jednaka prava i prilike te mogućnost potpunog sudjelovanja u društvenom, političkom i gospodarskom životu;

28. pozdravlja multietnički identitet Crne Gore te poziva na daljnje promicanje i poštovanje svih jezika, kulturne baštine i tradicija lokalnih zajednica i nacionalnih manjina jer je to usko povezano s europskom perspektivom Crne Gore;

29. naglašava multietnički identitet Boke kotorske; naglašava da je europska perspektiva Crne Gore usko povezana sa zaštitom manjina i njihove kulturne baštine; poziva crnogorske vlasti da njeguju multietničku prirodu države, uključujući tradiciju i kulturnu baštinu hrvatske zajednice u Boki kotorskoj;

30. izražava ozbiljnu zabrinutost zbog ugroženih lokaliteta baštine u Crnoj Gori kao što su Boka kotorska i Sveti Stefan; naglašava da je Sveti Stefan, zajedno s parkom Miločer, uvršten među „sedam najugroženijih lokaliteta baštine u Europi” za 2023.;

31. poziva crnogorske vlasti da riješe problem teških životnih uvjeta Roma u Crnoj Gori i diskriminacije s kojom se suočavaju te traži da se donese veći broj mjera za promicanje međukulturnog razumijevanja u školama; poziva crnogorske vlasti da ujedno poduzmu mjere za poboljšanje ozračja društvene uključenosti LGBTI osoba;

32. pozdravlja činjenicu da je Crna Gora uskladila svoj zakonodavni i institucionalni okvir s pravnom stečevinom EU-a i međunarodnim standardima u području ljudskih prava u pogledu usklađenosti s

Konvencijom UN-a o pravima djeteta i njezinim fakultativnim protokolima; potiče vlasti da riješe nedostatke u provedbi, posebno one povezane s odgovornošću i praćenjem;

33. poziva na to da se strategije za poštovanje prava osoba s invaliditetom zaista provode u svim sektorima i politikama;

34. osuđuje svaki govor mržnje, uključujući govor mržnje na internetu i rodno utemeljen govor mržnje, te zločine iz mržnje; pozdravlja kriminalizaciju rasizma i govora mržnje;

35. naglašava da treba ojačati institucionalne mehanizme za rodnu ravnopravnost te poziva crnogorske vlasti da riješe problem razlike u plaćama između spolova i poboljšaju sudjelovanje žena u donošenju odluka, kako u javnoj domeni, posebno u javnoj upravi, pravosudnom i sigurnosnom sektoru, tako i u poslovnom sektoru, da bi se osiguralo veće političko sudjelovanje žena, uvela rodno osjetljiva izrada proračuna te suzbili rodni stereotipi i pojačali napori u borbi protiv diskriminacije žena, posebno u ruralnim područjima; pozdravlja nedavne napore usmjerene na povećanje zastupljenosti žena u znanosti, tehnologiji, inženjerstvu i matematici (STEM) te potiče daljnje napore u tehnološkim sektorima;

36. duboko je zabrinut zbog visokih stopa rodno uvjetovanog nasilja, uključujući nasilje u obitelji i femicid; poziva Crnu Goru da u potpunosti uskladi svoje definicije rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u obitelji s Istanbulskom konvencijom i s preporukama međunarodnih tijela, da uspostavi učinkovit mehanizam zaštite i prevencije i centre za potporu te da osigura učinkovito pravosudno praćenje žrtava nasilja u obitelji i seksualnog nasilja kao i strožu kaznenu politiku prema počiniteljima; poziva na prikupljanje raščlanjenih podataka o rodno uvjetovanom nasilju i rodnim razlikama kako bi se poboljšali odgovori u okviru politika;

37. žali zbog toga što nacrt zakona o pravnom priznavanju roda nije donesen 2024. unatoč tome što je to jedna od mjera u okviru programa pristupanja Crne Gore Europskoj uniji; potiče Crnu Goru da bez odgode donese taj zakon;

38. pozdravlja nove zakone Crne Gore o medijima i njezinu strategiju za medijsku politiku u cilju jačanja pravnog okvira za učinkovitu zaštitu novinara i ostalih medijskih djelatnika; inzistira na politici nulte tolerancije u pogledu pritiska na novinare, uznemiravanja novinara ili nasilja nad njima, posebice kad ih vrše javne osobe; naglašava da su potrebne učinkovite istrage, kazneni progon svih slučajeva govora mržnje, kampanja ocrnjivanja i strateških tužbi protiv novinara te praćenje prošlih slučajeva; naglašava da je potrebno zajamčiti pravo novinara na pristup informacijama i zadržavanje kritičkog stava; primjećuje znatno poboljšanje slobode medija u Crnoj Gori, što je

vidljivo iz njezina napretka na ljestvici Svjetskog indeksa slobode medija;

39. izražava zabrinutost zbog slučajeva u kojima su novinari, akademici i organizacije civilnog društva bili izloženi pritisku zbog ostvarivanja prava na slobodu govora, uključujući slučajeve u kojima je policija pokrenula prekršajne postupke protiv njih; zabrinut je zbog sve veće upotrebe strateških tužbi protiv javnog sudjelovanja (SLAPP) kojima se ciljaju novinari;

40. žali zbog visoke razine polarizacije u medijima i njihove osjetljivosti na političke interese i strani utjecaj, kao i zbog stranih i domaćih kampanja dezinformiranja kojima se šire diskursi koji negativno utječu na demokratske procese u zemlji i dovode u opasnost europsku perspektivu Crne Gore; poziva Crnu Goru da dodatno razvija poboljšane programe medijske pismenosti i uvede ih u obrazovanje kao jedan od osnovnih predmeta; poziva crnogorske vlasti da zajamče uredničku, institucionalnu i financijsku neovisnost javne radiotelevizije RTCG, kao i zakonitost imenovanja njezine uprave i potpuno poštovanje sudskih presuda koje se odnose na RTCG; podsjeća da RTCG mora poštovati zakone i najviše standarde odgovornosti i integriteta; žali zbog toga što je neovisnost javnih medija oslabljena i ugrožena; poziva sve medijske subjekte da poštuju pravne zahtjeve o transparentnosti javnog financiranja;

41. pozdravlja objavu rezultata popisa stanovništva iz 2023.; poziva vlasti da izbjegavaju politiziranje tog procesa; potiče dionike da te rezultate koriste na nediskriminirajući način;

42. pozdravlja dinamično i konstruktivno civilno društvo Crne Gore te ističe njegovu važnost za jačanje demokracije i pluralizma te promicanje dobrog upravljanja i društvenog napretka; izražava zabrinutost zbog sve manjeg prostora za organizacije civilnog društva koje imaju kritički stav te osuđuje sve kampanje ocrnjivanja, zastrašivanje i napade na organizacije civilnog društva, posebno ako ih provode političke ličnosti u kontekstu prijedloga za „zakon o stranim agentima”; napominje da takvi zakoni mogu ugroziti temeljne slobode i funkcioniranje civilnog društva te da nisu u skladu s vrijednostima i standardima EU-a; poziva na uspostavu poticajnog pravnog okvira te jasnih i pravednih kriterija odabira u kontekstu javnog financiranja; poziva Vijeće za suradnju između vlade i nevladinih organizacija da nastavi s radom; naglašava da je važno s civilnim društvom graditi odnose suradnje i istinskog savjetovanja o nacrtima zakonodavstva od rane faze nadalje;

Pomirenje, dobrosusjedski odnosi i regionalna suradnja

43. podsjeća na to da su dobrosusjedski odnosi i regionalna suradnja ključni elementi procesa proširenja; pohvaljuje aktivno sudjelovanje

Crne Gore u inicijativama za regionalnu suradnju; podsjeća na to da su dobrosusjedski odnosi ključni za napredak u procesu pristupanja;

44. žali zbog toga što poglavlje 31. nije bilo moguće zatvoriti u prosincu 2024.; poziva sve uključene strane da pronađu rješenje za otvorena bilateralna pitanja na konstruktivan i dobrosusjedski način te da prednost daju budućim interesima građana zapadnog Balkana; podsjeća da bi trebalo izbjegavati korištenje neriješenih bilateralnih i regionalnih sporova za blokiranje procesa pristupanja zemalja kandidatkinja; pozdravlja bilateralna savjetovanja između Republike Hrvatske i Crne Gore o statusu neriješenih bilateralnih pitanja; potiče vlasti da nastave provoditi mjere za izgradnju povjerenja;

45. prima na znanje izmjene Zakona Crne Gore o kaznenom postupku kojima se uklanjaju pravne i praktične prepreke za učinkovitu istragu, kazneni progon, suđenje i kažnjavanje ratnih zločina u skladu s relevantnim preporukama; poziva Crnu Goru da primijeni proaktivan pristup rješavanju slučajeva ratnih zločina u skladu s međunarodnim pravom i standardima kako bi se identificirali, kazneno gonili i kaznili počinitelji i veličanje ratnih zločina, kako bi se žrtvama osigurao pristup pravdi, pravnoj zaštiti i odšteti te kako bi se razjasnila sudbina nestalih osoba; poziva Crnu Goru da dodijeli dostatna sredstva specijaliziranim tužiteljima i sudovima, da proaktivno istraži sve navode o ratnim zločinima i otvori pitanja zapovjedne odgovornosti te da preispita prošle slučajeve u kojima nije došlo do kaznenog progona u skladu s međunarodnim ili nacionalnim pravom; poziva na regionalnu suradnju u istrazi i kaznenom progonu pojedinaca optuženih za ratne zločine; svjestan je da su rješavanje tih pitanja i zaštita činjenica koje je utvrdio sud važan temelj za povjerenje, demokratske vrijednosti, pomirenje i jačanje bilateralnih odnosa sa susjednim zemljama te potiče Crnu Goru da pojača napore u tom pogledu;

46. upozorava na opasnosti političkog revizionizma, kojim se iskrivljuju povijesne činjenice u političke svrhe, potkopava odgovornost i produbljuju društvene podjele; oštro osuđuje veličanje ratnih zločinaca i rašireno javno poricanje međunarodnih presuda za ratne zločine, među ostalim od strane crnogorskih vlasti; smatra da je izjava predsjednika Jakova Milatovića u kojoj izražava žaljenje zbog sudjelovanja crnogorskih snaga u bombardiranju grada Dubrovnika bila vrijedan doprinos regionalnom miru i pomirenju;

47. ponovno iskazuje potporu inicijativi za uspostavu regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim kršenjima ljudskih prava na području bivše Jugoslavije (RECOM);

48. ponovno poziva na to da se otvore arhivi bivših jugoslavenskih republika i da se omogući pristup dosjeima bivše jugoslavenske tajne službe i kontraobavještajne službe Jugoslavenske narodne armije

kako bi se temeljito istražili i riješili zločini iz komunističkog razdoblja;

Socioekonomske reforme

49. pozdravlja uključivanje Crne Gore u platne sheme SEPA-e, što je smanjilo troškove za građane i poduzeća; ističe da se time otvaraju mogućnosti za širenje poslovanja, povećanje konkurentnosti, inovacije i bolji pristup izravnim stranim ulaganjima;

50. pozdravlja Plan rasta za zapadni Balkan, čiji je cilj integrirati regiju u jedinstveno tržište EU-a, promicati regionalnu gospodarsku suradnju i produbiti reforme povezane s EU-om te koji obuhvaća Instrument za reforme i rast u vrijednosti od 6 milijardi EUR za zapadni Balkan; pozdravlja činjenicu da je Crna Gora usvojila program reformi i potiče njegovu potpunu provedbu; napominje da bi se provedbom utvrđenih reformskih mjera u okviru programa reformi Crne Gore za Plan rasta omogućio pristup bespovratnim sredstvima i povoljnim zajmovima u iznosu većem od 380 milijuna EUR, podložno uspješnoj provedbi; naglašava važnost uključivih savjetovanja s dionicima, uključujući lokalne i regionalne vlasti, socijalne partnere i civilno društvo, u fazama osmišljavanja, provedbe, praćenja i evaluacije;

51. potiče Crnu Goru da na najbolji način iskoristi sva financijska sredstva EU-a dostupna u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III), Gospodarskog i investicijskog plana za zapadni Balkan, programa IPARD i Instrumenta za reforme i rast za zapadni Balkan kako bi ubrzala socioekonomsku konvergenciju s EU-om i da svoje zakonodavstvo o sprečavanju prijevara dodatno uskladi s europskim; podsjeća na uvjetovanost financiranja EU-a, koje se može prilagoditi ili obustaviti u slučaju znatnog nazadovanja ili trajnog nedostatka napretka u pogledu temeljnih pitanja;

52. poziva EU i zemlje zapadnog Balkana da uspostave okvir za učinkovitu suradnju između Ureda europskog javnog tužitelja (EPPO) i zemalja pristupnica radi olakšavanja bliske suradnje i kaznenog progona u slučaju zlouporabe sredstava EU-a, među ostalim upućivanjem nacionalnih časnika za vezu u EPPO; potiče Crnu Goru da u potpunosti provede radne dogovore s EPPO-om; poziva Europsku uniju da poduzme potrebne pravne i političke mjere za proširenje nadležnosti Ureda europskog javnog tužitelja na sredstva EU-a namijenjena Crnoj Gori kao zemlji kandidatkinji;

53. s odobravanjem prima na znanje gospodarski rast Crne Gore; poziva na dodatne korake kako bi se smanjio proračunski deficit i javni dug te ukinula preostala oslobođenja od neizravnog poreza koja nisu u skladu s pravnom stečevinom EU-a; pozdravlja napore za smanjenje tih fiskalnih slabosti; ponovno konstatira da su potrebna veća javna ulaganja u obrazovni sustav za održiv društveni i gospodarski razvoj;

54. prima na znanje javni dug Crne Gore prema stranim financijskim institucijama i poduzećima, što se može upotrijebiti kao alat za utjecanje na njezine političke odluke, posebno prema onima koji su povezani s Kinom i Rusijom; pozdravlja napore za smanjenje tih slabosti te poziva vlasti da dodatno smanje gospodarsku ovisnost o Kini i da nastave koristiti Gospodarski i investicijski plan za zapadni Balkan, inicijativu EU-a *Global Gateway* i Instrument za reforme i rast kako bi se pronašle zelenije i transparentnije alternative za financiranje infrastrukturnih projekata; poziva Crnu Goru da u budućim infrastrukturnim projektima poveća transparentnost, osigura konkurentne natječaje i izbjegne prekomjernu ovisnost o stranim vjerovnicima;

55. poziva crnogorske vlasti da poduzmu mjere za zaustavljanje depopulacije i emigracije, konkretno ulaganjima u obrazovanje i zdravstvenu skrb, a posebno na sjeveru zemlje, te decentralizacijom s pomoću ulaganja u gradove srednje veličine;

56. potiče crnogorske vlasti da stimuliraju digitalnu transformaciju i provode politike tržišta rada utemeljene na dokazima kako bi se riješio problem trajno visoke stope nezaposlenosti, posebno među ženama i mladima, uz istodobno jačanje institucijskih kapaciteta i temeljnog okvira digitalne politike, te da učinkovito provedu Garanciju za mlade i novu strategiju za mlade; potiče vlasti da hitno riješe problem odljeva mozgova; potiče razvoj ciljanih preventivnih mjera i poticaja za legalizaciju neformalnih poduzeća i zaposlenika jer veliki neformalni sektor i dalje koči gospodarski i društveni razvoj Crne Gore;

57. pozdravlja pozive na brzu integraciju svih zemalja zapadnog Balkana u jedinstveno digitalno tržište EU-a prije stvarnog članstva u Uniji, što bi bilo od ključne važnosti za stvaranje digitalno sigurnog okruženja;

58. poziva na veću transparentnost u javnoj nabavi, posebno za postupke u okviru međuvladinih sporazuma, te na potpunu usklađenost s pravilima i načelima EU-a; poziva Crnu Goru da smanji broj postupaka javne nabave bez obavijesti; izražava zabrinutost zbog financijskog opterećenja i nedostatka transparentnosti u vezi s izgradnjom autoceste Bar-Boljare, koja se financira kineskim zajmom; naglašava da tajnost sporazuma o zajmu i građevinskih ugovora izaziva zabrinutost u pogledu odgovornosti;

59. izražava zabrinutost u pogledu svih sporazuma ili projekata kojima se zaobilaze pravila o javnoj nabavi, obveze transparentnosti i zahtjevi za javno savjetovanje, kako je utvrđeno u nacionalnom zakonodavstvu i standardima EU-a; poziva vladu Crne Gore da osigura potpuno poštovanje načela transparentnosti, odgovornosti, uključivog donošenja odluka i vladavine prava u svim javnim infrastrukturnim i razvojnim inicijativama;

Energija, okoliš, bioraznolikost i povezanost

60. potiče Crnu Goru da uz financijsku potporu EU-a razvija zelenu tranziciju, poboljša svoj institucionalni i regulatorni okvir te pojača energetsku otpornost konačnim donošenjem i provedbom nacionalnog energetskog i klimatskog plana koji je davno trebao biti donesen, donošenjem zakona o energetskoj učinkovitosti i daljnjom integracijom s energetskim tržištima EU-a; poziva na to da se svi novi projekti zelene tranzicije provedu u skladu sa standardima EU-a u području okoliša, državnih potpora i koncesija;

61. žali zbog nedostatka napretka u ključnim sektorskim reformama u području prometne politike; poziva crnogorske vlasti da usklade razvoj prometa te zemlje sa Strategijom za održivu i pametnu mobilnost za zapadni Balkan, s naglaskom na željeznici, multimodalnosti i smanjenju emisija CO_2 i drugih utjecaja na okoliš, te da dodatno provedu svoju strategiju razvoja prometa i ojačaju administrativne kapacitete za provedbu transeuropskih prometnih mreža;

62. pozdravlja smanjenje naknada za podatkovni *roaming* između EU-a i zemalja zapadnog Balkana te poziva vlasti, privatne aktere i sve dionike da poduzmu sve korake koji su potrebni da bi se do 2028. cijene podatkovnog *roaminga* približile nacionalnim cijenama; pozdravlja stupanje na snagu prve faze provedbe plana za *roaming* između zapadnog Balkana i EU-a;

63. potiče donošenje sektorskih strategija za gospodarenje otpadom, kvalitetu zraka i vode, zaštitu prirode i klimatske promjene, uz osiguravanje strateškog planiranja za ulaganja; primjećuje nedostatak napretka i s time povezane rastuće troškove u izgradnji neophodnih postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda kako bi se spriječilo zagađenje rijeka i mora otpadnim vodama u sedam općina;

°

° °

64. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjednici Komisije / Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, povjerenici za proširenje, povjerenici za Mediteran, vladama i parlamentima država članica te predsjedniku, vladi i Skupštini Crne Gore te da osigura da se rezolucija prevede i objavi na crnogorskom jeziku.